

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 sierpnia 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Ł. nakazał pozwanym A. D. i S. D. solidarnie opróżnić lokale użytkowe znajdujące się na nieruchomościach (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł., położonych w Ł., przy ul. (...) (...), stanowiących działki gruntu o numerach (...) i (...) i oddać te lokale w posiadanie powodowi – (...) Sp. z o.o. (pkt I) oraz zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 2.833,89 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 2.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwani wnieśli apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwani zarzucili:

1. nieważność postępowania wskazaną w art. 379 pkt 5 k.p.c. polegającą na pozbawieniu pozwanych możliwości obrony swych praw i udziału w istotnej części postępowania, poprzez niezawiadomienie pozwanych o podjęciu postępowania, podjęciu postępowania zawieszono na zgodny wniosek stron pomimo braku wniosku o podjęcie postępowania, wyznaczeniu terminu i przeprowadzeniu rozprawy z dnia 28 lipca 2015 roku pod nieobecność pozwanych, co skutkowało zaniechaniem przeprowadzenia dowodu z przesłuchania pozwanych w charakterze strony oraz uniemożliwieniem zgłoszenia przez pozwanych dalszych wniosków dowodowych oraz zajęcia przez pozwanych ostatecznego stanowiska w sprawie;
2. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, w postaci:
 - a) art. 181 k.p.c. poprzez podjęcie z urzędu postępowania zawieszono na zgodny wniosek stron, pomimo braku wniosku o podjęcie złożonego przez którąkolwiek ze stron,
 - b) art. 179 § 3 k.p.c. poprzez podjęcie czynności nie mających na celu podjęcie postępowania, pomimo trwania zawieszenia postępowania, polegających na przeprowadzeniu rozprawy w dniu 28 lipca 2015 roku i zamknięciu na w/w rozprawie przewodu sądowego pomimo nieobecności pozwanych,
 - c) art. 178 k.p.c. poprzez zawieszenie postępowania na zgodny wniosek stron na czas oznaczony – „na trzy miesiące”, pomimo, że takiej możliwości nie przewiduje kodeks postępowania cywilnego, a nadto było to niezgodne z wnioskiem stron, które wnosili o zawieszenie postępowania bez wskazywania jakichkolwiek terminów,
 - d) art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. poprzez nierozpoznanie wniosku pełnomocnika pozwanych o zawieszenie postępowania w niniejszej sprawie z urzędu, złożonego w dniu 22 stycznia 2015 roku ze względu na fakt, że rozstrzygnięcie niniejszej sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji publicznej w osobie Ministra Infrastruktury i Rozwoju w sprawie rozpatrzenia wniosku pozwanych o stwierdzenie nieważności decyzji Wojewody (...) z dnia 08 czerwca 1993 roku ((...)) w sprawie stwierdzenia nabycia przez (...)prawa użytkowania wieczystego gruntu położonego w Ł., przy ul. (...) i ul. (...). (...) oraz nabycia prawa własności budynków i urządzeń znajdujących się na tym gruncie, w zakresie stwierdzenia nabycia przez w/w podmiot prawa użytkowania wieczystego oraz prawa własności budynków i urządzeń znajdujących się na nieruchomościach stanowiących obecnie działki nr (...),
 - e) art. 326 § 3 k.p.c. poprzez zaniechanie podania ustnie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia lub wygłoszenia uzasadnienia na posiedzeniu w dniu 11 sierpnia 2015 roku,
 - f) art. 157 § 1 k.p.c. poprzez zaniechanie sporządzenia protokołu z posiedzenia

z dnia 11 sierpnia 2015 roku, na którym ogłoszono wyrok w niniejszej sprawie,

g) art. 227 k.p.c. w zw. z art. 236 k.p.c. poprzez zaniechanie wydania postanowienia o dopuszczeniu dowodu oraz przeprowadzenia dowodu

z przesłuchania w charakterze strony pozwanych, pomimo zgłoszenia przez pozwanych wniosku o przeprowadzenie w/w dowodu w odpowiedzi na pozew oraz faktu, iż przeprowadzenie w/w dowodu miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy,

h) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez zastosowanie całkowicie dowolnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w zakresie uznania, że:

- pozwani uznali powództwo, podczas gdy pozwani konsekwentnie w toku całego postępowania wnosili o oddalenie powództwa i podnosili,

że nie korzystają z nieruchomości objętych pozwem,

- pozwani władają i korzystają z nieruchomości wskazanych w pozwie,

a co za tym idzie mają legitymację bierną w niniejszym postępowaniu,

podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika jedynie, że część nieruchomości powoda znajduje się pod budynkiem znajdującym się również na nieruchomościach pozwanych, jednak nie zostało wykazane, aby pozwani korzystali z w/w nieruchomości, a nie ograniczali się tylko i wyłącznie do korzystania ze swoich nieruchomości w ramach istniejących zabudowań; na okoliczność faktycznego korzystania

przez pozwanych z nieruchomości wskazanych w pozwie nie został przeprowadzony żaden dowód, co więcej, nawet nie zostały na tę okoliczność przesłuchane strony; sąd całkowicie dowolnie uznał natomiast, że z samego faktu, że nieruchomość znajduje się po drugiej stronie ściany oddzielającej budynki, wynika, że pozwani władają nieruchomością i z niej korzystają

w sposób bezprawny,

- na nieruchomościach wskazanych w pozwie znajdują się wyodrębnione lokale, z których możliwe jest przeprowadzenie eksmisy, podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika bezspornie, że na w/w nieruchomościach znajdują się jedynie części pomieszczeń użytkowych, w żaden sposób nie wyodrębnione od nieruchomości należących do pozwanych, którą to okoliczność wielokrotnie podnosił pełnomocnik pozwanych.

W oparciu o powyższe pozwani wnieśli:

- w przypadku uznania za uzasadniony zarzutu nieważności postępowania – o uchylenie zaskarżonego wyroku, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością

i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania;

- w przypadku uznania za uzasadnione innych zarzutów – o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych, ewentualnie w przypadku uznania przez Sąd, iż Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy –

o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Skarżący wnieśli ponadto o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanych w całości

i zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja pozwanych, na skutek zasadności zarzutu naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c., skutkowałą uchyleniem zaskarżonego wyroku, zniesieniem postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Pozwani zarzucili Sądowi Rejonowemu procedowanie w taki sposób, który pozbawił ich możliwości obrony swoich praw.

Przesłanka pozbawienia strony możliwości obrony swych praw, przewidziana w art. 379 pkt 5 k.p.c., zachodzi, gdy rzeczywiście, na skutek naruszenia przepisów przez sąd lub przeciwnika procesowego, strona nie brała udziału w postępowaniu sądowym lub w istotnej jego części albo też w sytuacji pozbawienia jej możliwości podejmowania lub też niepodjęwania czynności procesowych, zmierzających do ochrony jej sfery prawnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23.04.2015 r., V CSK 573/14, LEX nr 1678097, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12.02.2015 r. IV CZ 113/14, LEX nr 1656519).

Skarżący dopatrują się tego uchybienia w braku zawiadomienia pozwanych o podjęciu postępowania, podjęciu postępowania zawieszono na zgodny wniosek stron pomimo braku wniosku którejkolwiek ze stron o podjęcie, wyznaczeniu i przeprowadzeniu terminu rozprawy w dniu 28 lipca 2015 roku pod nieobecność pozwanych, co skutkowało zaniechaniem przeprowadzenia dowodu z ich przesłuchania w charakterze strony oraz uniemożliwiło im zgłoszenie dalszych wniosków dowodowych.

Zarzut ten jest zasadny w całości. Wskazać należy, że do wydania przez Sąd Rejonowy wyroku z naruszeniem prawa strony do obrony swoich praw doszło na skutek szeregu wcześniejszych naruszeń procesowych. Po pierwsze na rozprawie w dniu 27 lutego 2015 roku nie stawiła się pozwana A. D., ani jej pełnomocnik adw. R. M.. Obecny na posiedzeniu adw. P. S. był umocowany jedynie do reprezentowania pozwanego S. D. (pełnomocnictwo k. 19). W tych warunkach zawieszenie postępowania na podstawie art. 178 k.p.c. nie miało podstawy w postaci zgodnego wniosku wszystkich stron postępowania. Kolejnym naruszeniem było określenie terminu, na który postępowanie zostało zawieszono, czego powołany wyżej przepis nie przewiduje. Ogłoszenie na rozprawie w dniu 27 lutego 2015 roku postanowienia o zawieszeniu postępowania na wniosek stron, po wcześniejszym odroczeniu rozprawy do dnia 28 lipca 2015 roku, jak trafnie wskazują pozwani, mogło stwarzać domniemanie uchylenia postanowienia o odroczeniu rozprawy. Zasadnie zatem pozwani oczekiwali na doręczenie ewentualnego postanowienia o podjęciu zawieszono postępowania (bądź o jego umorzeniu), wydanego na posiedzeniu niejawnym. W literaturze ugruntowane

jest stanowisko, że postępowanie zawieszono na zgodny wniosek stron może zostać podjęte przez sąd jedynie na wniosek którejkolwiek ze stron, a nie z urzędu (tak Zieliński w art. 181 KPC red. Zieliński 2016, wyd. 8, Legalis, E. Rudkowska – Ząbczyk w art. 181 KPC

red. Marszałkowska-Krześ 2016, wyd. 15/E, Legalis). Także w orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że działanie sądu z urzędu w tej sprawie nie jest dopuszczalne. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 05 marca 2013 roku, II PZ 43/12 (Legalis) stwierdził,

że postępowanie zawieszono na zgodny wniosek stron może być podjęte tylko wtedy,

gdy wniosek o takie podjęcie złoży jedna ze stron (art. 181 pkt 2 k.p.c.). Przepisy

nie przewidują możliwości podjęcia postępowania zawieszono na podstawie art. 178 k.p.c. przez sąd z urzędu.

Wydając na rozprawie w dniu 28 lipca 2015 roku z urzędu postanowienie o podjęciu zawieszono postępowania Sąd Rejonowy naruszył zatem przepis art. 181 pkt 2 k.p.c. Doszło wówczas także do naruszenia art. 179 § 3 k.p.c.

Skutkiem takiego sposobu prowadzenia postępowania pozwany S. D.

nie stawił się na rozprawę w dniu 28 lipca 2015 roku, zasadnie oczekując na postanowienie

o podjęciu postępowania i zawiadomienie o kolejnym terminie rozprawy. Z kolei pozwana A. D. nie stawiła się, ponieważ nie była obecna osobiście

ani przez pełnomocnika na rozprawie w dniu 27 lutego 2015 roku, a Sąd I instancji nie zawiadomił jej ani pełnomocnika adw. R. M. o tym terminie rozprawy odroczonej na 28 lipca 2015 roku. Skutkiem powyższych uchybień było pozbawienie pozwanych możliwości udziału w posiedzeniu w dniu 28 lipca 2015 roku, na którym rozprawa została zamknięta i Sąd postanowił odroczyć ogłoszenie orzeczenia do dnia 11 sierpnia 2015 roku.

Nieobecność pozwanych, wywołana nieprawidłowym procedowaniem Sądu Rejonowego, przesądziła o nieważności postępowania na skutek pozbawienia ich możliwości obrony swoich, chociażby przez podtrzymanie zgłoszonego w odpowiedzi na pozew wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron, ewentualnego zgłoszenia zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., czy podtrzymania wniosku o zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c., zgłoszonego w piśmie procesowym z dnia 22 stycznia 2015 roku (pismo procesowe k. 103 – 104).

Nie rozpoznanie przez Sąd Rejonowy wymienionego wyżej wniosku o zawieszenie postępowania także stanowiło uchybienie procesowe, podobnie jak zaniechanie sporządzenia protokołu z posiedzenia, na którym nastąpiło ogłoszenie wyroku oraz podania zasadniczych motywów rozstrzygnięcia czy brak postanowienia dowodowego w przedmiocie wniosku

o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron. Uchybienia te stanowiły naruszenie wskazanych w apelacji przepisów art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c., art. 157 § 1 k.p.c., art. 326 § 3 k.p.c. i art. 227 w zw. z art. 236 k.p.c.

W kontekście zasadności zarzutu nieważności postępowania i konieczności ponownego rozpoznania sprawy bezprzedmiotowy stał się zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., poprzez zastosowanie całkowicie dowolnej oceny dowodów. Orzeczenie wydane w wyniku postępowania obarczonego nieważnością nie podlega bowiem merytorycznej ocenie w toku postępowania odwoławczego.

Uwzględniając powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie przed Sądem I instancji od dnia 27 lutego 2015 roku do dnia wydania wyroku, tj. do 11 sierpnia 2015 roku i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego, zgodnie z art. 108 § 2 k.p.c.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd I instancji rozpozna wniosek pozwanego z dnia 22 stycznia 2015 roku o zawieszenie postępowania a także nada bieg wnioskowi pozwanej z dnia 01 czerwca 2016 roku, poprzez usunięcie jego braków formalnych, a następnie rozpozna oraz wyda postanowienie w przedmiocie zgłoszonych, a dotychczas nie rozpoznanych wniosków dowodowych pozwanych, w tym także wniosków zgłoszonych na rozprawie apelacyjnej w dniu 27 lipca 2016 roku i wyda orzeczenie w sprawie, stosownie do wyników przeprowadzonego postępowania.